

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum clericis sit licitum bellare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Natura sint talia, vt Reges fere solo nomine sint Reges. Sed nos de Rege, qui est simpliciter dominus, loquimur. Ex hac aut alsi- gnata differentia inter principes patet, qd illi dñi, qui ob imper- fectiorem dñij habent superiorem, non pnt indicare bellū ab ique sui superioris auctoritate. Facerent siquidem ei iniuriā, usurpan- tes sibi superiorum auctoritatē, p̄fere- rentes capta simpli- ceter. Admodum sim- pliciter respiciunt, cum non sint. Illi autē dominus, qui p̄fecte ēte capta, & dñi sunt, licet habeant superio- rem, nulla faciunt: ei iniuriā, bellum pro- pria auctoritate indi- cendo, quia unumur- que suo. Sunt, n. sub eo, sicut una p̄fecta cuncta uniuersalis sub illa uniuersaliori: & non sicut imperfecta sub p̄fecta, sicut illi de secundo ordine: nec potius sunt sub eo, sicut quid, & non simpliciter. Et hoc vi- detur verus ex p̄- scripta consuetudine: Vnde n. Imperato- ris, & illius dñi de iure postmo est sit, quia nec naturalis ra- tio, nec auctoritas sa- cre scripturæ cogit oēs quartæ terre, nec oēs nationes unius quartæ ad electionē vnus principis tpa- lisur patet: & cōstat. ex electione p̄dere naturaliter principa- tum p̄alem alicuius, nisi sit tyrannicus. Cū, inquam, de iure po- sitiuo sit pot̄ per con- suetudinem abroga- ti & scilicet. Propter qd principes & cōitates, que cōstituerunt co- suetudine antiquissi- ma in auctoritate p̄fecta belli, p̄t h- cōstitui: si tamen bona fide in pacifica professione fuerunt, & sint. Quod dico pp̄ usurpantes sibi hoc ex magnitudine potentie, & rebelles suis dominis, non po- terunt, nec possunt coerceri.

Ad rationes autē p̄ quibus principib. dñi, & ad primam, quod ue- rum est, quod litera accipit principem ut personam publicam: hec enim distinguitur contra priuatam: sed non accipit personam publicam imperfecte, sed p̄fecte, & ideo non extenditur litera nisi ad principes p̄fecte.

Ad secundam uero dñi, qd cōtra interiores & exteriores spectat ad eisdem ex natura officii. Ad multos tñ spectat ex cōmisione in gladio contra internos, quibus non concedit indicare bellum contra externos, ut patet in rectoribus, ciuitatibus, & multis dñis, qui in dominio suo iudicant in causa sanguinis. Facilius enim con- ceditur hoc a p̄fecte principibus, qd auctoritas contra externos. Litera ergo loquitur de his, qui ex propria hoc possunt authorita- te, quales non sunt omnes domini, sed tantum p̄fecte domini.

In eodē articulo circa iustitiam causæ belli, a dñe qd quia amici, ac loci unū cōsentant, ideo iustā cā indicendi bellum ē pro ultio-

ne sociorum: nec minus potest socios, & extraneos ad bellum gerendum princeps inuitare, quam ad exercendam iustitiam in- tus ministros extraneos conducere.

In eodem articulo circa restitucionem intentionis scito, quod quemadmodum carnifices iudicium, si ex odio, uel feritate occi- dunt damnatos iuste, peccant quidē mor- taliter, sed nō tenen- tur ad restitutionem læsis ex morte, nec uestium occisorum: ira milites bellum iu- stum exercentes, & concessa auferentes, quamuis p̄ssimo ani- mo faciant, peccant, sed non tenentur res- tituere.

In responsione ad primum scito, quod iam solutum est du- bitū, quod apud mul- tos uideatur esse, quo- modo respública nō accipit gladium, quā- do bellum indicit. Iā enim mōstratum est, qd concessa est ei a iure naturalis rationis auctoritas vindicaci- ua suorum, tā contra intraneos, qd extra- neos perturbatores.

In responsione ad quartū scito, qd exer- citia bellica pericu- losa in hoc discernū- tur a nō periculosis, quod in illis ut i plu- ribus læsiones notabi- les eueniunt: in istis autē uel raro, uel nū- quam. Moralia n. iu- dicantur secundū id, quod in pluribus in- ueniuntur. Propterea oportet prudenter ar- bitrari circumspecta natura exercitij, que sint illicita exercitia i particulari. Gladi- toria, n. exercitia ar- tis proculdubio lici- ta sunt, cum enses ip- si absq; acumine sint. Et similiter hastilla- dia illa, que cum læ- ceis proportionali- ter dispositis, ut de- ensibus diximus, sūt eadem ratione.

2 Prēt. 23. q. 8. Leo Papa scri- bit. Cū sc̄p̄e aduersa Saraceno- rum partibus proueniant nuntia, qui- dā in Romanū portū Saracenos clā, furtiuēq; uenturos esse dice- bant, p̄ quo nostrū congregari p̄- cepimus populū, maritimūq; ad littus descendere decreuimus. ergo ep̄s licet ad bella procedere.

Ad hoc dñi, qd articulus necessitatis dupliciter contingere pot̄ in bello. Primo. f. defensiuē, ut. f. nisi clerici aliqui pugnet, ciuitas uel exercitus euenit ab hoste: secundo ratione uictoriae, quia, f. nisi clerici aliqui pugnent, non habereur uictoria tunc parata. In primo casu clerici non peccant pugnano manu propria: quia lex positiua, qua clerici arcentur, ne pugnent manu propria, uenit ad casum, in quo si legislator adesset, dispensaret. Cū, n. finis legis sit commune bonum, & legis spiritalis bonum spirituale: & bonum commune temporale, & spirituale, quod iusto bello de- fensiuo senatur, p̄stet bono particulari alicuius, quo habilis est ad altaris ministerium, consequens est, ut licite clericus ic̄ens be- ne dirigere bombardas, aliis ad hoc non existentibus, uel alio si- mili casu manu propria saluet patriā, uel exercitium sine tali au- xilio

Super Quæstionis Quadragesimæ arti- culum secundum.

In articulo 2. circa calcem corporis articuli, dubium oc- currit, An liceat cle- ricis in articulo ne- cessitatis pugnare manu pp̄ria i bello.

Post mediū illius & est ep̄s i. inter 21. que sunt in fine, t. 2.

Art. p̄cæ.

Homil. 14. in Euang. i- ter medium & princi- pium.

23. q. 8. cap. legitur cum sc̄p̄e i ep̄s. ad Ludoui- Aug.

xilio perentē. Nec solum uideret, quod hoc possit clericus, sed etiam quod ad hoc teneatur in tali articulo propter eandem rationem, praesertim si cum infidelibus agitur. Nec obstat, quod fiant & remaneant irregularitas sine peccato, & cum merito aeternae uitae incurri potest. Propter quod sicut laicus ad hoc tenetur, sic & clericus in tali, in quo lex quod ad peccatum locum non habet, licet semper habeat locum quod ad irregularitatem, quia irregularitas sequitur factum. Nec obstat dictis ratio litera, scilicet nulli deputato ad aliquod officium licet id, per quod suo officio incongruus reddatur: quonia hoc est uerū regulariter, secundum autem est in singulari casu.

In secundo autem casu non uidetur communiter licitum. Et ratio diuersitas est: quia victoria est necessaria propter recuperationem rerum, vel punitionem, aut expulsionem hostium: quae non sunt necessaria, sicut salus, quae in primo casu defenditur. Dixi autem communiter: quia si para tunc victoria, esset pax uniuersalis Ecclesiae, aut fidei christiana magna protectio, crederem clericum licite manu propria pugnando, illam facere. Et haec intelligo saluis alijs conditionibus iusti belli, scilicet, quod clerici publica auctoritate hoc faciant, & constet de iustitia belli, quoniam in eis non habet locū obedientia excusans.

In eodem articulo, in responsione ad tertium, aduerte, quod quia alia conditio belli iusti est iustitia causae, & alia auctoritas, qua indicitur, attendere oportet in bellis non solum auctoritatem indicentis, sed etiam causam: & hinc sumere, quod nulla auctoritas sufficit ad iustitiam belli, si iustitia desit in causa. Unde licet ad Papam spectet inducere ad bellum, ut in hac littera dicitur, si

3 Prat. Eiusdem rationis esse videtur, quod homo aliquid faciat, & quod facienti consentiat, secundum illud Rom. 1. Non solum digni sunt morte, qui faciunt, sed & qui consentiunt facientibus: maxime autem consentit, qui ad aliquid faciendum alios inducit. Licet autem est episcopis, & clericis inducere alios ad bellandum. dicitur enim 23. q. 8. quod hortatu, & praecibus Adriani Romane urbis Episcopi, Carolus bellum contra Longobardos suscepit. ergo etiam eis licet pugnare.

4 Prat. Illud quod est secundum se honestum, & meritorium, non est illicitum praelatis & clericis: sed bellare est quoadque & honestum, & meritorium. dicitur enim 23. q. 8. q. si aliquis pro ueritate fidei, & saluatione patriae, ac defensione christianorum mortuus fuerit, a Deo caeleste praemium consequatur. ergo licitum est episcopis, & clericis bellare.

SED CONTRA est, quod Petro in persona episcoporum & clericorum dicitur Matt. 26. Conuertere gladium tuum in uaginam. non ergo licet eis pugnare.

RESPON. Dicendum, quod ad bonum societatis humanae plura sunt necessaria. Diuersa autem ad diuersis melius, & expeditius agitur, quam ab uno, ut patet per Philo. in sua Politica. Et quaedam negotia sunt adeo sibi repugnantia, ut conuenienter simul exerceri non possint: & ideo illis, qui maioribus deputantur, prohibentur minora. Sicut secundum leges humanas militibus, qui deputantur ad exercitia bellica, negotiatio nes interdicitur. Bellica autem exercitia maxime repugnant illis officijs, quibus episcopi & clerici deputantur propter duo. Primum quidem generali ratione, quia bellica exercitia maximas inquietudines habent: unde multum impediunt animum a contemplatione diuinorum, & laude Dei & oratione pro populo quae ad officium pertinet clericorum. Et ideo sicut negotiationes propter hoc, quod nimis implicat animum, interdicitur clericis, ita & bellica exercitia, secundum illud 2. ad Tim. 2. Nemo militans Deo, implicat se secularibus negotijs. Secundum propter specialem rationem. Nam omnes clericorum ordines ordinantur ad altaris ministerium, in quo sub sacramento representat passio Christi, secundum illud 1. ad Cor. 11. Quotiescunque maducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec ueniat: &

ideo non competit eis occidere, vel effundere sanguinem, sed magis esse paratos ad propria sanguinis effusionem pro Christo, ut imitentur opere, quod gerunt ministerio. Et propter hoc est institutum, ut effundentes sanguinem, etiam sine peccato, sint irregulares. Nulli autem, qui est deputatus ad aliquod officium, licet id, per quod suo officio incongruus reddatur. Unde clericis non licet omnino bella gerere, quae ordinantur ad sanguinis effusionem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod praelati debent resistere non solum lupis, qui spiritualiter interficiunt gregem, sed etiam raptores, & corporaliter uexant, non autem maribus in propria persona utendo, sed spiritualiter illud Apostoli 2. ad Cor. 10. Armatae non carnalia sunt, sed potentia Dei: quae salubres admonitiones, deuote oratione pertinaces excommunicationis sententiae, & alia huiusmodi sunt in uentionibus: sicut & in ueteri lege mos fuit 6. q. sacerdotibus sacris buccinis in bellis. Et ad hoc primo fuit concessum, quod clerici ad bella procederent, quod ad propria manu pugnent, abusionis est.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut in fine, habet dissonare de his, quae sunt autem carnalia in populo fidelium sunt ad finem, ad bonum spirituale diuersimodum. & ideo ad clericos pertinet ducere alios ad bellandum bellatibus. Interdicitur eis bellare, quia peccatum in exercitium eorum persona non congrua iusta sit meritorium, tamen illicitum propter hoc, quod sunt ad opera magis meritoria: sicut in iudiciali actu potest esse & tamen uirginitatem non tenentibus, propter obligationem eorum ad maritatum.

AD QVARTUM dicendum, quod licitum sit meritorium, tamen illicitum propter hoc, quod sunt ad opera magis meritoria: sicut in iudiciali actu potest esse & tamen uirginitatem non tenentibus, propter obligationem eorum ad maritatum.

AD QVARTUM dicendum, quod licitum sit meritorium, tamen illicitum propter hoc, quod sunt ad opera magis meritoria: sicut in iudiciali actu potest esse & tamen uirginitatem non tenentibus, propter obligationem eorum ad maritatum.

ARTICVLVS III.

Utrum sit licitum in bellis non iustis

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur sit licitum in bellis non iustis. Deuter. 16. Iuste, quod iustum est, in infidia: cum sint fraudes quaedam, & stititia pertinere. ergo non est uicium in bellis iustis.

2 Prat. In infidia, & fraudes stititiam non, sicut & mendacia: sed quia ad mendaciam seruare, nulli homini est meritorium, per August. * in lib. contra mendaciam ergo fides hosti seruanda sit, ut August. * faciam, uideatur quod non sit contrarium utendum.

3 Prat. Matth. 7. dicitur. Ergo uultis uos bis homines, & uos facite illis, & hoc

23. q. 8. cap. Mortari.

23. q. 8. cap. omni timo.

Lib. 7. cap. 1. parū a med.

D. 964.